Kancelaria Radcy Prawnego K-Law Alan Kolkowski
ul. Piekary 33, II piętro, 87-100 Toruń
e-mail: radca@kolkowski.pl
tel. 667 016 386

Toruń, dnia 18 lutego 2026 r.

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

Sprawa prejudycjalna C-684/25
Bryścki
sąd odsyłający: Sąd Rejonowy w Brodnicy - Polska

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Sąd Rejonowy w Brodnicy

STANOWISKO W SPRAWIE WNIOSKU O WYDANIE ORZECZENIA PREJUDYCJALNEGO

Złożone przez:
powoda K. M. w sprawie prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Brodnicy
reprezentowanego przez: radcę prawnego Alana Kolkowskiego
ul. Piekary 33, II piętro, 87-100 Toruń, Polska
adres e-mail do doręczeń e-Curia: radca@kolkowski.pl

Kancelaria Radcy Prawnego K-Law Alan Kolkowski
ul. Piekary 33, II piętro, 87-100 Toruń
e-mail: radca@kolkowski.pl
tel. 667 016 386

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE I RAMY PRAWNE (pkt 1-13) – str. 3-5

II. OKOLICZNOŚCI FAKTYCZNE SPRAWY (pkt 14-26) – str. 5-6

III. PYTANIA PREJUDYCJALNE (pkt 27-31) – str. 7-8

IV. UWAGI DO PYTANIA PIERWSZEGO (pkt 32-50) – str. 8-11

V. UWAGI DO PYTANIA DRUGIEGO (pkt 51-75) – str. 11-17

VI. UWAGI DO PYTANIA TRZECIEGO (pkt 76-95) – str. 17-21

VII. UWAGI DO PYTANIA CZWARTEGO (pkt 96-110) – str. 21-23

VIII. PROPOZYCJE ODPOWIEDZI NA PYTANIA PREJUDYCJALNE (pkt 111-120) – str. 24-25

IX. WYKAZ POWOŁANEGO ORZECZNICTWA TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UE (pkt 121-135) – str. 26

Kancelaria Radcy Prawnego K-Law Alan Kolkowski
ul. Piekary 33, II piętro, 87-100 Toruń
e-mail: radca@kolkowski.pl
tel. 667 016 386

I. WPROWADZENIE I RAMY PRAWNE

1. Niniejsze uwagi na piśmie składane są w imieniu powoda K. M. w postępowaniu głównym przed Sądem Rejonowym w Brodnicy (Polska), w związku z wnioskiem tego sądu o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 267 TFUE.

2. Postępowanie główne dotyczy roszczeń konsumenta wobec A.B. S.A. związanych z zastosowaniem tzw. sankcji kredytu darmowego, przewidzianej w art. 45 polskiej ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (dalej: "u.k.k."), stanowiącej transpozycję dyrektywy 2008/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (dalej: "dyrektywa 2008/48" lub "dyrektywa").

3. Pytania prejudycjalne dotyczą wykładni art. 10 ust. 2 lit. k), art. 22 i art. 23 dyrektywy 2008/48 w związku z motywem 47 tej dyrektywy oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: "dyrektywa 93/13").

4. Kluczowe przepisy prawa Unii, których wykładnia jest przedmiotem niniejszego wniosku:

5. Art. 10 ust. 2 lit. k) dyrektywy 2008/48 stanowi, że umowa o kredyt określa w sposób jasny i zwięzły: "w stosownych przypadkach, opłaty za prowadzenie jednego lub kilku rachunków, na których zapisywane są transakcje płatności, jak i wypłaty, chyba że otwarcie takiego rachunku nie jest obowiązkowe, łącznie z opłatami za korzystanie ze środków płatniczych, zarówno dla transakcji płatności, jak i dla wypłat, oraz wszelkie inne opłaty powstałe w związku z umową o kredyt oraz warunki, na jakich opłaty te mogą ulegać zmianie".

6. Motyw 31 dyrektywy 2008/48 wskazuje, że "aby umożliwić konsumentowi poznanie jego praw i obowiązków wynikających z umowy o kredyt, umowa ta powinna zawierać wszelkie niezbędne informacje w sposób jasny i zwięzły".

7. Art. 23 dyrektywy 2008/48 stanowi, że "Państwa członkowskie ustanawiają przepisy dotyczące sankcji mających zastosowanie w przypadku naruszenia przepisów krajowych przyjętych zgodnie z niniejszą dyrektywą i podejmują wszelkie niezbędne działania w celu zapewnienia stosowania tych przepisów. Przewidziane sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające".

8. Motyw 47 dyrektywy 2008/48 precyzuje, że "Państwa członkowskie powinny ustanowić przepisy dotyczące sankcji mających zastosowanie w przypadku naruszenia przepisów krajowych przyjętych na podstawie niniejszej dyrektywy oraz zapewnić ich stosowanie. Wybór sankcji pozostaje w gestii państw członkowskich, lecz przewidziane sankcje powinny być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające".

9. Art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 stanowi, że „W zakresie, w jakim niniejsza dyrektywa zawiera zharmonizowane przepisy, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać w swoim prawie krajowym ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od przepisów określonych w niniejszej dyrektywie. Art. 16a ust. 3 i 4 nie uniemożliwiają państwom członkowskim utrzymania lub wprowadzenia bardziej rygorystycznych przepisów w celu ochrony konsumentów”.

10. Art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi, że "Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków".

11. Art. 45 ust. 1 u.k.k. (przepis prawa polskiego) stanowi: "W przypadku naruszenia przez kredytodawcę art. 29 ust. 1, art. 30 ust. 1 pkt 1-8, 10, 11, 14-17, art. 31-33, art. 33a i art. 36a-36c konsument, po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia, zwraca kredyt bez

odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy w terminie i w sposób ustalony w umowie".

12. Art. 30 ust. 1 pkt 10 u.k.k., transponujący art. 10 ust. 2 lit. k) dyrektywy 2008/48 do prawa polskiego, wymaga, aby umowa o kredyt konsumencki określała "informację o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki [...] oraz warunki, na jakich koszty te mogą ulec zmianie".

13. Niniejsze uwagi mają na celu przedstawienie stanowiska powoda co do prawidłowej wykładni przywołanych przepisów prawa Unii oraz wykazanie, że polska sankcja kredytu darmowego jest w pełni zgodna z celami i wymogami dyrektywy 2008/48.

II. OKOLICZNOŚCI FAKTYCZNE SPRAWY

14. W dniu 11 grudnia 2019 r. powód zawarł z A.B. S.A. umowę o kredyt konsolidacyjny nr [redacted] (dalej: "Umowa 1") na kwotę 169.336,27 zł, z czego faktycznie wypłacono powodowi K. M. 157.652,07 zł, a pozostała kwota 11.684,20 zł stanowiła skredytowaną prowizję.

15. W dniu 20 grudnia 2021 r. powód zawarł z tym samym bankiem kolejną umowę o kredyt konsolidacyjny nr [redacted] (dalej: "Umowa 2") na kwotę 30.328,03 zł, z czego wypłacono 24.677,00 zł, a 5.651,03 zł stanowiło skredytowaną prowizję.

16. Obie umowy zostały całkowicie spłacone przez powoda K. M. w lutym 2024 r.

17. W dniu 6 czerwca 2024 r. powód złożył bankowi pisemne oświadczenie o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego na podstawie art. 45 u.k.k., powołując się na liczne naruszenia obowiązków informacyjnych przez kredytodawcę.

18. Bank odmówił uznania oświadczenia, co skutkowało wytoczeniem przez powoda K. M. powództwa o zapłatę kwoty 93.242,80 zł tytułem zwrotu uiszczonych odsetek i prowizji.

19. Powód zarzucił bankowi następujące naruszenia przepisów u.k.k.:

20. (a) Błędne określenie całkowitej kwoty kredytu (art. 30 ust. 1 pkt 4 u.k.k.) poprzez włączenie do niej kredytowanych kosztów prowizji, podczas gdy całkowita kwota kredytu powinna obejmować wyłącznie środki faktycznie udostępnione konsumentowi.

21. (b) Błędne określenie stopy oprocentowania kredytu (art. 30 ust. 1 pkt 6 u.k.k.) poprzez naliczanie odsetek również od niewypłaconej kwoty prowizji, co jest niezgodne z definicją stopy oprocentowania zawartą w art. 5 pkt 10 u.k.k.

22. (c) Błędne określenie rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania (RRSO) (art. 30 ust. 1 pkt 7 u.k.k.), co zostało potwierdzone opinią biegłego sądowego, który ustalił, że RRSO w Umowie 1 powinno wynosić 12,12%, a nie 12,13% jak wskazano w umowie.

23. (d) Brak określenia kolejności zaliczania rat na poczet należności kredytodawcy w Umowie 1 (art. 30 ust. 1 pkt 8 u.k.k.).

24. (e) Niedostateczne sprecyzowanie informacji o innych kosztach kredytu (art. 30 ust. 1 pkt 10 u.k.k.) poprzez ogólnikowe odesłanie do zmiennej Tabeli Opłat i Prowizji bez precyzyjnego określenia wysokości opłat i warunków ich zmiany.

25. (f) Brak precyzyjnego określenia procedury spłaty kredytu przed terminem oraz prawa do proporcjonalnego zwrotu kosztów (art. 30 ust. 1 pkt 16 u.k.k.).
26. Sąd Rejonowy w Brodnicy, rozpoznając sprawę, powziął wątpliwości co do wykładni przepisów dyrektywy 2008/48 i postanowił zwrócić się do Trybunału z pytaniami prejudycjalnymi.

III. PYTANIA PREJUDYCJALNE

27. Sąd odsyłający przedłożył Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:

28. Pytanie pierwsze: Czy art. 10 ust. 2 lit. k) dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że dla spełnienia wymogu jasności i zrozumiałości informacji dotyczących opłat towarzyszących umowie kredytu konsumenckiego, kredytodawca może ograniczyć się do ogólnego, opisowego wskazania czynników uzasadniających możliwość zmiany tych opłat, takich jak zmiany o charakterze makroekonomicznym lub regulacyjnym, czy też jest zobowiązany do określenia bardziej precyzyjnego mechanizmu ich ustalania, w tym ewentualnego pułapu lub limitu wzrostu, który umożliwia konsumentowi ocenę potencjalnych skutków finansowych umowy?

29. Pytanie drugie: Czy art. 23 dyrektywy 2008/48/WE w związku z jej motywem 47 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisowi krajowemu (art. 45 ustawy o kredycie konsumenckim), który przewiduje automatyczne pozbawienie kredytodawcy prawa do odsetek i kosztów kredytu w każdym przypadku naruszenia obowiązku informacyjnego, o którym mowa w art. 10 ust. 2 lit. k) tej dyrektywy, także w sytuacji, gdy konsument został prawidłowo poinformowany o wszystkich podstawowych elementach umowy kredytu (całkowitej kwocie kredytu, całkowitym koszcie kredytu, stopie oprocentowania, rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania oraz zasadach naliczania odsetek), a zarzucane uchybienie dotyczy wyłącznie nieprecyzyjnego opisu warunków zmiany drobnych opłat oraz nie miały one rzeczywistego znaczenia ekonomicznego dla decyzji konsumenta o zawarciu umowy?

30. Pytanie trzecie: Czy art. 23 dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy może odmówić zastosowania sankcji przewidzianej w prawie krajowym (pozbawienia odsetek i kosztów kredytu), jeżeli uzna, że cele tej dyrektywy mogą zostać osiągnięte przez inne środki ochrony konsumenta, w szczególności przez uznanie danej

klauzuli umownej za nieuczciwą w rozumieniu dyrektywy 93/13/EWG i zasądzenie jedynie zwrotu nienależnie pobranych opłat?

31. Pytanie czwarte: Czy art. 22 i art. 23 dyrektywy 2008/48/WE w związku z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji, gdy Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uzna dopuszczalność odstąpienia od zastosowania sankcji kredytu darmowego na rzecz ochrony konsumenta wynikającej z dyrektywy 93/13/EWG (pytanie nr 3) sąd krajowy, badając z urzędu skutki naruszenia obowiązku informacyjnego, powinien poinformować strony postępowania o możliwości zastosowania takiego środka oraz o różnicach skutków prawnych między sankcją kredytu darmowego a uznaniem klauzuli za nieuczciwą, zwłaszcza gdy sąd krajowy dochodzi do przekonania, że zastosowanie sankcji kredytu darmowego nie byłoby zasadne lub byłoby nieproporcjonalne w danych okolicznościach, a także umożliwić im zajęcie stanowiska co do wyboru właściwego środka ochrony?

IV. UWAGI DO PYTANIA PIERWSZEGO

IV. 1. Treść pytania

32. Pytanie pierwsze dotyczy wykładni art. 10 ust. 2 lit. k) dyrektywy 2008/48 i wymogów jasności oraz zrozumiałości informacji o warunkach zmiany opłat towarzyszących umowie kredytu.

IV. 2. Cel regulacji

33. Artykuł 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48 stanowi rdzeń systemu ochrony konsumenta w zakresie umów o kredyt konsumencki. Jak wskazuje motyw 31 dyrektywy 2008/48, celem tych przepisów jest umożliwienie konsumentowi poznania jego praw i obowiązków wynikających z umowy o kredyt.

34. Informacje wymagane przez art. 10 ust. 2 muszą być przedstawione "w sposób jasny i zwięzły". Wymóg ten odzwierciedla ogólną zasadę transparentności, która stanowi fundament unijnego prawa konsumenckiego.

IV. 3. Orzecznictwo Trybunału

35. W wyroku z dnia 13 lutego 2025 r. w sprawie C-472/23 (Lexitor przeciwko A.B. S.A.) Trybunał szczegółowo rozważył wymogi art. 10 ust. 2 lit. k) dyrektywy 2008/48.

36. W odniesieniu do wskaźników będących podstawą zmiany opłat Trybunał wskazał, że jeżeli są one „trudne do zweryfikowania zarówno przed zawarciem umowy, jak i w trakcie jej wykonywania. Chodzi tu bowiem w szczególności o zmienne wskaźniki ekonomiczne, w tym wskaźniki kontrolowane przez sam bank, a także wskaźniki opisane losowo, odzwierciedlające ewolucję prawną w szerokim znaczeniu. Ponadto okoliczność, że wzrost opłat rozpatrywanych w postępowaniu głównym był ograniczony ilościowo, maksymalnie do 200% , i czasowo, maksymalnie do czterech razy w roku, nie później niż sześć miesięcy po wystąpieniu warunku, nie może podważyć tego stwierdzenia”. (pkt 45 wyroku).

37. Kryterium oceny stanowi perspektywa "przeciętnego konsumenta, właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego co do istnienia zdarzeń mogących spowodować zmianę opłat oraz co do związku między zmianą opłat a tym zdarzeniem (zob. analogicznie wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., BMW Bank i in.,C-38/21, C-47/21 i C-232/21,EU:C:2023:1014, pkt238)" (pkt 44 wyroku). Taki konsument powinien być w stanie "jasno określić ewolucję zakresu swojego zobowiązania w trakcie wykonywania tej umowy" (pkt 46 wyroku).

38. Trybunał stwierdził, że „fakt, iż umowa o kredyt wymienia pewną liczbę okoliczności uzasadniających zwiększenie opłat związanych z wykonaniem umowy, przy czym właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny konsument nie jest w stanie zweryfikować ich wystąpienia ani ich wpływu na te opłaty, stanowi naruszenie obowiązku informacyjnego ustanowionego w tym przepisie, o ile wskazanie to może podważyć możliwość

dokonania przez tego konsumenta oceny zakresu jego zobowiązania", a więc umowy kredytowe muszą wyraźnie i zrozumiale określać warunki, na jakich koszty związane z ich wykonaniem mogą ulec zmianie (pkt 47 wyroku).

IV. 4. Zastosowanie do niniejszej sprawy

39. W umowach zawartych przez powoda, bank odsyłał do zmiennej Tabeli Opłat i Prowizji, wskazując jedynie ogólnikowo, że "Bank pobiera opłaty i prowizje zgodnie z zapisami Umowy oraz Taryfy Opłat i Prowizji A.B. S.A. dla Klientów Indywidualnych [...] za czynności związane z obsługą kredytu oraz zmianą postanowień Umowy."

40. Takie odesłanie nie spełnia wymogów jasności i zrozumiałości z kilku powodów:

41. Po pierwsze, konsument nie otrzymuje precyzyjnej informacji o wysokości poszczególnych opłat w momencie zawarcia umowy.

42. Po drugie, warunki zmiany opłat określone są w sposób ogólnikowy, uniemożliwiający konsumentowi ocenę, w jakich okolicznościach i w jakim zakresie opłaty mogą ulec zmianie.

43. Po trzecie, odesłanie do zewnętrznego dokumentu (Tabeli Opłat i Prowizji), który może być jednostronnie zmieniany przez bank, pozbawia konsumenta możliwości przewidzenia ekonomicznych konsekwencji umowy.

44. Dodatkowo, jak wskazał Sąd Okręgowy – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 25 lutego 2015 r. (sygn. XVII AmA 8/14), takie odesłanie "stwarza możliwość uzyskania dla Spółki nieuzasadnionych korzyści finansowych kosztem konsumenta poprzez pobieranie bezzasadnych nieograniczonych opłat."

IV. 5. Proponowana odpowiedź na pytanie pierwsze

45. Art. 10 ust. 2 lit. k) dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że wymóg jasności i zrozumiałości informacji dotyczących opłat towarzyszących umowie kredytu konsumenckiego **nie jest spełniony**, gdy kredytodawca ogranicza się do:

46. (a) ogólnego, opisowego wskazania czynników uzasadniających możliwość zmiany opłat, takich jak "zmiany o charakterze makroekonomicznym lub regulacyjnym", bez precyzyjnego określenia mechanizmu ich ustalania;

47. (b) odesłania do zewnętrznych dokumentów (np. Tabeli Opłat i Prowizji), które mogą być jednostronnie zmieniane przez kredytodawcę;

48. (c) formułowania warunków zmiany opłat w sposób, który uniemożliwia przeciętnemu konsumentowi zweryfikowanie zaistnienia przesłanek zmiany oraz oszacowanie jej wpływu na wysokość zobowiązania.

49. Kredytodawca jest zobowiązany do określenia warunków zmiany opłat w sposób na tyle precyzyjny, aby przeciętny konsument, który jest właściwie poinformowany oraz uważny i ostrożny, mógł zrozumieć zakres swojego zobowiązania oraz ocenić potencjalne skutki finansowe umowy.

50. Określenie pułapu lub limitu wzrostu opłat nie jest bezwzględnie wymagane, jednak brak takiego mechanizmu, w połączeniu z nieprecyzyjnym określeniem przesłanek zmiany, może świadczyć o naruszeniu wymogu jasności i zrozumiałości.

V. UWAGI DO PYTANIA DRUGIEGO

V. 1. Treść pytania

51. Pytanie drugie dotyczy zgodności z art. 23 dyrektywy 2008/48 przepisu krajowego przewidującego automatyczne pozbawienie kredytodawcy prawa do odsetek i kosztów kredytu w przypadku naruszenia obowiązku informacyjnego, niezależnie od wagi naruszenia i jego wpływu na decyzję konsumenta.

V. 2. Charakter sankcji kredytu darmowego

52. Polska sankcja kredytu darmowego (art. 45 u.k.k.) stanowi mechanizm ochrony konsumenta polegający na przekształceniu kredytu w kredyt nieodpłatny w przypadku naruszenia przez kredytodawcę określonych obowiązków informacyjnych.

53. Sankcja ta ma charakter automatyczny – jej zastosowanie następuje z mocy prawa po złożeniu przez konsumenta pisemnego oświadczenia, bez konieczności wykazywania szkody lub wpływu naruszenia na decyzję o zawarciu umowy.

V. 3. Orzecznictwo Trybunału dotyczące art. 23 dyrektywy 2008/48

54. Trybunał wielokrotnie wypowiadał się na temat wymogów skuteczności, proporcjonalności i odstraszającego charakteru sankcji przewidzianych w art. 23 dyrektywy 2008/48.

55. Sprawa C-565/12 (LCL Le Credit Lyonnais) – w wyroku z dnia 27 marca 2014 r. Trybunał stwierdził, że „sankcje powinny być odpowiednio surowe w stosunku do wagi naruszeń, które są przez nie karane, zwłaszcza poprzez zapewnienie rzeczywiście odstraszającego skutku i przy poszanowaniu ogólnej zasady proporcjonalności (ww. wyrok w sprawie Texdata Software, pkt 51)" (pkt 45 wyroku), a więc „wykładni art. 23 dyrektywy 2008/48 należy dokonywać w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie stosowaniu krajowych przepisów dotyczących sankcji, na mocy których w wypadku naruszenia przez kredytodawcę przedkontraktowego obowiązku oceny zdolności kredytowej kredytobiorcy poprzez sprawdzenie odpowiedniej bazy danych, ów kredytodawca jest pozbawiany prawa do odsetek umownych, lecz z mocy prawa przysługują mu odsetki ustawowe wymagalne od daty ogłoszenia wyroku sądowego nakazującego kredytobiorcy zapłatę kwot pozostałych do spłacenia, których stawka jest ponadto podwyższona o pięć punktów, jeżeli po upływie dwóch miesięcy tego ogłoszenia kredytobiorca nie spłacił długu, o ile sąd odsyłający stwierdzi, że w wypadku takim w sprawie głównej, powodującym natychmiastową wymagalność pozostałego do spłaty kapitału kredytu ze względu na zaleganie kredytobiorcy ze spłatą, kwoty, jakie faktycznie może otrzymać kredytodawca w wyniku zastosowania sankcji pozbawienia prawa do odsetek nie są znacząco

niższe od tych, jakie mógłby on otrzymać, gdyby dochował obowiązku oceny zdolności kredytowej kredytobiorcy" (pkt 55 wyroku).

56. Sprawa C-755/22 (Narokuj) – w wyroku z dnia 11 stycznia 2024 r. Trybunał potwierdził, że art. 8 i 23 dyrektywy 2008/48 nie stoją na przeszkodzie sankcjom obejmującym nieważność umowy i utratę prawa do odsetek, nawet przy braku szkody po stronie konsumenta – „art. 8 i 23 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by w sytuacji gdy kredytodawca naruszył ciążący na nim obowiązek przeprowadzenia oceny zdolności kredytowej konsumenta, kredytodawca ten został ukarany, zgodnie z prawem krajowym, nieważnością umowy o kredyt konsumencki i utratą przysługującego mu prawa do wypłaty uzgodnionych odsetek, mimo że umowa ta została w pełni wykonana przez strony, a konsument nie poniósł negatywnych konsekwencji w wyniku tego naruszenia" (pkt 52 wyroku).

57. Trybunał wyraźnie wskazał, że wymaganie szkody jako przesłanki stosowania sankcji zachęcałoby do nieprzestrzegania obowiązków informacyjnych – „uzależnienie zastosowania sankcji oznaczającej nieważność umowy o kredyt, a także utratę przez kredytodawcę prawa do otrzymania zapłaty uzgodnionych odsetek od warunku, że konsument poniósł szkodliwe konsekwencje, mogłoby sprzyjać niewypełnieniu przez kredytodawców obowiązku ciążącego na nich na mocy art. 8 dyrektywy 2008/48. Mogliby oni bowiem być w ten sposób zachęcani do nieprzeprowadzania systematycznej i wyczerpującej oceny zdolności kredytowej wszystkich konsumentów, którym udzielają kredytów, co byłoby sprzeczne z celem polegającym na obciążeniu odpowiedzialnością kredytodawców i zapobieganiu nieodpowiedzialnym praktykom przy udzielaniu kredytów konsumentom. Taka wykładnia mogłaby zresztą naruszyć rzeczywiście odstraszający charakter przewidzianej sankcji" (pkt 49 wyroku).

58. Sprawa C-714/22 (S.R.G. przeciwko Profi Credit Bulgaria) – w wyroku z dnia 21 marca 2024 r. Trybunał stwierdził, że sankcja pozbawiająca kredytodawcę odsetek i opłat w przypadku zaniżenia RRSO odzwierciedla powagę takiego naruszenia i ma charakter

odstraszający i proporcjonalny (pkt 55 wyroku), a „art. 10 ust. 2 lit. g) i art. 23 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by w przypadku gdy w umowie o kredyt konsumencki nie wskazano RRSO obejmującej wszystkie koszty przewidziane w art. 3 lit. g) tej dyrektywy, umowę tę należało uważać za nieoprocentowaną i bez opłat, tak że jej unieważnienie pociągałoby za sobą jedynie zwrot pożyczonego kapitału przez danego konsumenta” (pkt 56 wyroku).

59. Sprawa C-472/23 (Lexitor) – w wyroku z dnia 13 lutego 2025 r. Trybunał jednoznacznie orzekł, że prawo Unii nie stoi na przeszkodzie krajowej regulacji przewidującej jednolitą sankcję w postaci pozbawienia kredytodawcy prawa do odsetek i opłat, niezależnie od stopnia wagi naruszenia czy jego indywidualnego wpływu na decyzję konsumenta – „art. 23 dyrektywy 2008/48 w związku z jej motywem 47 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które przewiduje – w przypadku naruszenia obowiązku informacyjnego nałożonego na kredytodawcę zgodnie z art. 10 ust. 2 tej dyrektywy – jednolitą sankcję polegającą na pozbawieniu kredytodawcy prawa do odsetek i opłat, niezależnie od indywidualnego stopnia wagi takiego naruszenia” (pkt 58 wyroku).

60. Trybunał stwierdził, że takie jednolite sankcje są proporcjonalne, "o ile naruszenie może podważyć zdolność konsumenta do oceny zakresu jego zobowiązania finansowego" (pkt 58 wyroku).

61. Co szczególnie istotne, Trybunał wskazał, że stopniowany system sankcji nie jest wymagany na gruncie art. 23 dyrektywy.

62. W przypadku naruszenia istotnego obowiązku przez kredytodawcę, prawo Unii nie zabrania krajowym regulacjom nakładania na niego sankcji w postaci utraty prawa do odsetek i opłat.

V. 4. Funkcja prewencyjna i odstraszająca sankcji

63. Sankcja kredytu darmowego pełni przede wszystkim funkcję prewencyjną i odstraszającą. Ma ona skłaniać kredytodawców do skrupulatnego przestrzegania obowiązków informacyjnych, których naruszenie może pozbawić konsumenta możliwości świadomego podjęcia decyzji kredytowej.

64. Jak wskazał Trybunał w sprawie C-565/12, sankcje nie mogą być stosowane w sposób pozwalający kredytodawcom na uzyskanie korzyści porównywalnych z tymi, które osiągnęliby przy przestrzeganiu przepisów. Pełna automatyczność sankcji kredytu darmowego, przewidziana w polskim prawie w art. 45 ust. 1 u.k.k. zapewnia realizację tego wymogu.

65. Złagodzenie sankcji poprzez uzależnienie jej od wykazania wpływu naruszenia na decyzję konsumenta lub wystąpienia szkody znacząco osłabiłoby jej skuteczność i funkcję odstraszającą.

V. 6. Znaczenie obowiązków informacyjnych z art. 10 ust. 2 dyrektywy

66. Wszystkie obowiązki informacyjne wymienione w art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48 mają istotne znaczenie dla ochrony konsumenta. Prawodawca unijny nie wprowadził hierarchii tych obowiązków ani nie przewidział, że niektóre z nich mogą być traktowane jako mniej istotne.

67. Obowiązek informowania o warunkach zmiany opłat (art. 10 ust. 2 lit. k) jest równie ważny jak obowiązek podania RRSO czy całkowitej kwoty kredytu, ponieważ dotyczy przewidywalności przyszłych kosztów kredytu.

68. Jak wskazał Trybunał w sprawie C-472/23, konsument, który nie może zweryfikować warunków zmiany opłat, nie jest w stanie zrozumieć zakresu swojego zobowiązania.

V. 7. Brak podstaw do różnicowania sankcji

69. Pytanie sądu odsyłającego sugeruje możliwość różnicowania sankcji w zależności od tego, czy naruszenie dotyczy "podstawowych" czy "drobnych" elementów umowy. Takie podejście nie znajduje jednak oparcia w dyrektywie ani w orzecznictwie Trybunału.

70. Art. 45 u.k.k. wymienia zamknięty katalog przepisów, których naruszenie uprawnia konsumenta do skorzystania z sankcji kredytu darmowego. Polski ustawodawca świadomie włączył do tego katalogu obowiązki informacyjne dotyczące opłat i warunków ich zmiany.

71. Wprowadzenie przez sąd krajowy dodatkowego kryterium "istotności" naruszenia lub "wpływu na decyzję konsumenta" stanowiłoby de facto zmianę ustawowej konstrukcji sankcji i wykraczałoby poza kompetencje sądu.

V. 8. Odpowiedź na argument o nieproporcjonalności

72. Bank może podnosić, że zastosowanie sankcji kredytu darmowego w przypadku "drobnych" naruszeń jest nieproporcjonalne. Argument ten został jednak odrzucony przez Trybunał w sprawie C-472/23.

73. Trybunał wskazał, że sankcja automatyczna jest uzasadniona, gdy naruszenie może podważyć zdolność konsumenta do oceny zakresu zobowiązania. Nieprecyzyjne określenie warunków zmiany opłat spełnia tę przesłankę, ponieważ uniemożliwia konsumentowi przewidzenie przyszłych kosztów kredytu.

74. Co więcej, jak orzekł Trybunał w sprawie C-755/22, wymaganie szkody jako przesłanki sankcji zachęcałoby kredytodawców do nieprzestrzegania przepisów.

V. 9. Proponowana odpowiedź na pytanie drugie

75. Art. 23 dyrektywy 2008/48/WE w związku z jej motywem 47 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który przewiduje automatyczne pozbawienie kredytodawcy prawa do odsetek i kosztów kredytu w przypadku naruszenia obowiązku informacyjnego, o którym mowa w art. 10 ust. 2 lit. k) tej dyrektywy, nawet gdy:
- konsument został poinformowany o innych podstawowych elementach umowy kredytu;
- zarzucane uchybienie dotyczy opisu warunków zmiany opłat;
- nie wykazano rzeczywistego wpływu naruszenia na decyzję konsumenta o zawarciu umowy.

Taka sankcja jest skuteczna, proporcjonalna i odstraszająca w rozumieniu art. 23 dyrektywy, ponieważ:

- każde naruszenie obowiązku informacyjnego może podważać zdolność konsumenta do oceny zakresu zobowiązania;
- stopniowany system sankcji nie jest wymagany przez dyrektywę;
- wymóg wykazania szkody lub wpływu na decyzję osłabiałby skuteczność ochrony konsumenta.

VI. UWAGI DO PYTANIA TRZECIEGO

VI. 1. Treść pytania

76. Pytanie trzecie dotyczy możliwości odmowy zastosowania przez sąd krajowy sankcji kredytu darmowego w sytuacji, gdy ochrona konsumenta może zostać osiągnięta poprzez uznanie klauzuli za nieuczciwą na gruncie dyrektywy 93/13.

VI. 2. Relacja między dyrektywami 2008/48 i 93/13

77. Dyrektywy 2008/48 i 93/13 stanowią dwa odrębne, lecz komplementarne instrumenty ochrony konsumenta. Jak wielokrotnie wskazywał Trybunał, obie dyrektywy stosują się równolegle do umów o kredyt konsumencki.

78. W wyroku z dnia 3 września 2020 r. w sprawie C-84/19 (Profi Credit Polska) Trybunał potwierdził, że zgodność z jedną dyrektywą nie przesądza automatycznie o zgodności z drugą, a „W świetle powyższych rozważań art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z zakresu stosowania tej dyrektywy nie jest wyłączony warunek umowny, który określa pozaodsetkowy koszt kredytu zgodnie z pułapem przewidzianym w przepisach krajowych dotyczących kredytu konsumenckiego, jeżeli przepisy te przewidują, iż pozaodsetkowe koszty kredytu nie są należne w części przekraczającej ten pułap lub całkowitą kwotę kredytu” (pkt 63 wyroku).

79. W sprawie C-779/18 (Mikrokasa) Trybunał stwierdził, że ustawowe limity kosztów kredytu nie wyłączają kontroli abuzywności postanowień umownych na gruncie dyrektywy 93/13 – „art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z zakresu stosowania tej dyrektywy nie jest wyłączony warunek umowny, w którym ustala się całkowite pozaodsetkowe koszty kredytu z poszanowaniem maksymalnego pułapu przewidzianego w przepisie krajowym, niekoniecznie biorąc przy tym pod uwagę rzeczywiście ponoszone koszty" (pkt 58 wyroku).

VI. 3. Odrębność podstaw prawnych i celów

80. Sankcja kredytu darmowego na gruncie dyrektywy 2008/48 oraz uznanie klauzuli za nieuczciwą na gruncie dyrektywy 93/13 opierają się na różnych przesłankach i służą różnym celom:

81. Sankcja z dyrektywy 2008/48 koncentruje się na naruszeniu obowiązków informacyjnych przez kredytodawcę. Jej celem jest zapewnienie przejrzystości umowy i umożliwienie konsumentowi świadomego podjęcia decyzji. Sankcja ma charakter odstraszający i prewencyjny.

82. Kontrola abuzywności na gruncie dyrektywy 93/13 koncentruje się na treści postanowień umownych i ich wpływie na równowagę kontraktową. Celem jest wyeliminowanie nieuczciwych warunków, które rażąco naruszają interesy konsumenta.

83. Możliwe jest zatem, że ta sama umowa narusza zarówno obowiązki informacyjne z dyrektywy 2008/48 (uzasadniając sankcję kredytu darmowego), jak i zawiera nieuczciwe warunki w rozumieniu dyrektywy 93/13 (uzasadniając ich bezskuteczność).

VI. 4. Brak podstaw do zastąpienia sankcji

84. Sąd krajowy nie może odmówić zastosowania sankcji przewidzianej w prawie krajowym na tej podstawie, że cele dyrektywy mogą zostać osiągnięte przez inne środki ochrony. Takie podejście jest niedopuszczalne z kilku powodów.

85. Po pierwsze, dyrektywa 2008/48 wyraźnie wymaga ustanowienia sankcji za naruszenie jej przepisów (art. 23). Sankcja kredytu darmowego stanowi realizację tego obowiązku przez polskiego ustawodawcę. Sąd nie może zastępować woli ustawodawcy własną oceną "odpowiedniości" sankcji.

86. Po drugie, jak wskazał Trybunał w sprawie C-472/23, jednolita sankcja za naruszenie obowiązków informacyjnych jest zgodna z prawem Unii. Nie ma podstaw, aby sąd krajowy "modulował" jej stosowanie w zależności od dostępności innych środków ochrony.

87. Po trzecie, uznanie klauzuli za nieuczciwą na gruncie dyrektywy 93/13 wymaga spełnienia innych przesłanek niż sankcja kredytu darmowego. Nie każde naruszenie obowiązku informacyjnego skutkuje abuzywnością klauzuli i odwrotnie.

88. Po czwarte, skutki obu sankcji są różne. Sankcja kredytu darmowego prowadzi do przekształcenia całego kredytu w nieodpłatny, podczas gdy bezskuteczność klauzuli na gruncie dyrektywy 93/13 dotyczy tylko tej konkretnej klauzuli i co do zasady nie powinno powodować nieważności całej umowy (art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13).

VI. 5. Kumulatywne stosowanie ochrony

89. Nic nie stoi na przeszkodzie kumulatywnemu stosowaniu obu reżimów ochrony konsumenta. Konsument może zarówno skorzystać z sankcji kredytu darmowego (jeśli spełnione są jej przesłanki), jak i powołać się na abuzywność określonych postanowień umownych.

90. Jak wskazał Trybunał w sprawie C-321/22 (Provident Polska), nadmierne koszty pozaodsetkowe mogą stanowić nieuczciwe warunki umowne – „Artykuł 3 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że: o ile badanie ewentualnie nieuczciwego charakteru warunku dotyczącego pozaodsetkowych kosztów umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem nie jest wykluczone na podstawie art. 4 ust.

2 tej dyrektywy w związku z jej art. 8, nieuczciwy charakter takiego warunku może zostać stwierdzony przy uwzględnieniu okoliczności, że przewiduje on zapłatę przez konsumenta kosztów lub prowizji w kwocie rażąco nieproporcjonalnej do świadczonej w zamian usługi" (pkt 1 sentencji wyroku). Nie oznacza to jednak, że kontrola abuzywności zastępuje sankcję za naruszenie obowiązków informacyjnych.

VI. 6. Zasada skuteczności prawa Unii

91. Odmowa zastosowania sankcji kredytu darmowego z powołaniem się na wystarczający charakter ochrony z dyrektywy 93/13, naruszałaby zasadę skuteczności prawa Unii.

92. Art. 23 dyrektywy 2008/48 wymaga sankcji "skutecznych, proporcjonalnych i odstraszających". Zastąpienie sankcji kredytu darmowego jedynie zwrotem nienależnie pobranych opłat nie spełniałoby wymogu odstraszającego charakteru sankcji.

93. Kredytodawca, który narusza obowiązki informacyjne, ryzykowałby jedynie zwrotem tego, co i tak nie powinien był pobrać. Takie rozwiązanie nie zapewnia efektu odstraszającego.

VI. 7. Związanie sądu przepisami ustawowymi

94. Sąd krajowy jest związany przepisami prawa krajowego transponującymi dyrektywy. Art. 45 u.k.k. przewiduje konkretną sankcję za określone naruszenia. Sąd nie może odmówić jej zastosowania, jeśli spełnione są przesłanki ustawowe.

VI. 8. Proponowana odpowiedź na pytanie trzecie

95. Art. 23 dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że nie pozwala on sądowi krajowemu na odmowę zastosowania sankcji przewidzianej w prawie krajowym (pozbawienia kredytodawcy prawa do odsetek i kosztów kredytu) tylko dlatego, że cele dyrektywy mogłyby zostać osiągnięte przez inne środki ochrony konsumenta, w szczególności przez uznanie klauzuli za nieuczciwą na gruncie dyrektywy 93/13/EWG.

Dyrektywy 2008/48 i 93/13 stanowią odrębne, komplementarne reżimy ochrony konsumenta, które mogą być stosowane kumulatywnie. Sankcja za naruszenie obowiązków informacyjnych nie może być zastąpiona kontrolą abuzywności, ponieważ:

- mają one różne przesłanki i cele;
- prowadzą do różnych skutków prawnych;
- sąd krajowy jest związany przepisami transponującymi dyrektywę;
- zastąpienie sankcji kredytu darmowego jedynie zwrotem opłat nie spełniałoby wymogu skuteczności i odstraszającego charakteru sankcji.

VII. UWAGI DO PYTANIA CZWARTEGO

VII. 1. Treść pytania

96. Pytanie czwarte dotyczy obowiązków informacyjnych sądu krajowego wobec stron w sytuacji hipotetycznego dopuszczenia odstąpienia od sankcji kredytu darmowego na rzecz ochrony z dyrektywy 93/13.

VII. 2. Charakter subsydiarny pytania

97. Pytanie czwarte ma charakter subsydiarny i aktualizuje się jedynie w przypadku, gdyby Trybunał udzielił odpowiedzi twierdzącej na pytanie trzecie, tj. uznał, że sąd krajowy może odmówić zastosowania sankcji kredytu darmowego.

98. W świetle stanowiska przedstawionego w uwagach do pytania trzeciego, powód stoi na stanowisku, że taka możliwość nie istnieje. W konsekwencji pytanie czwarte jest bezprzedmiotowe.

VII. 3. Uwagi na wypadek odpowiedzi twierdzącej na pytanie trzecie

99. Gdyby jednak Trybunał uznał, że sąd krajowy może w pewnych okolicznościach odstąpić od zastosowania sankcji kredytu darmowego, powstałoby pytanie o proceduralne gwarancje ochrony konsumenta.

100. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, sąd krajowy ma obowiązek badania z urzędu abuzywności postanowień umownych, gdy dysponuje elementami stanu faktycznego i prawnego niezbędnymi do tej oceny.

101. Obowiązek ten wynika z dyrektywy 93/13 i został potwierdzony w licznych orzeczeniach, w tym w sprawach C-243/08 (Pannon GSM), C-137/08 (VB Pénzügyi Lízing), C-618/10 (Banco Español de Crédito) oraz C-472/11 (Banif Plus Bank).

102. W sprawie C-421/14 (Banco Primus) Trybunał wskazał, że „sąd krajowy zobowiązany jest do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowy wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 mają nieuczciwy charakter, i do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile posiada niezbędne ku temu informacje na temat stanu prawnego i faktycznego (wyroki: z dnia 14 marca 2013 r., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 21 grudnia 2016 r., Gutiérrez Naranjo i in., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 58” (pkt 43 wyroku).

103. Zasada kontradyktoryjności wymaga, aby strony mogły wypowiedzieć się co do kwestii prawnych badanych przez sąd z urzędu.

VII. 4. Prawo konsumenta do wyboru środka ochrony

104. Gdyby dopuszczalna była alternatywa między sankcją kredytu darmowego a ochroną z dyrektywy 93/13, konsument powinien mieć możliwość wyboru korzystniejszego dla siebie środka.

105. Sankcja kredytu darmowego jest z reguły korzystniejsza dla konsumenta, ponieważ obejmuje zwrot wszystkich odsetek i kosztów kredytu, nie tylko tych wynikających z konkretnej klauzuli uznanej za nieuczciwą.

106. Konsument nie może być pozbawiony korzystniejszego środka ochrony wbrew swojej woli.

VII. 5. Obowiązki informacyjne sądu

107. Jeśli sąd rozważa zastosowanie alternatywnego środka ochrony, powinien:

- poinformować strony o takiej możliwości;
- wyjaśnić różnice w skutkach prawnych obu środków;
- umożliwić stronom zajęcie stanowiska;
- uwzględnić stanowisko konsumenta przy wyborze środka ochrony.

VII. 6. Proponowana odpowiedź na pytanie czwarte

108. Pytanie czwarte jest bezprzedmiotowe w świetle proponowanej odpowiedzi na pytanie trzecie, zgodnie z którą sąd krajowy nie może odmówić zastosowania sankcji kredytu darmowego na rzecz ochrony z dyrektywy 93/13.

109. Gdyby jednak Trybunał uznał taką możliwość za dopuszczalną, art. 22 i 23 dyrektywy 2008/48/WE w związku z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG należałoby interpretować w ten sposób, że sąd krajowy, badając z urzędu skutki naruszenia obowiązku informacyjnego:

- powinien poinformować strony o możliwości zastosowania alternatywnego środka ochrony;
- powinien wyjaśnić różnice skutków prawnych między sankcją kredytu darmowego a uznaniem klauzuli za nieuczciwą;
- powinien umożliwić stronom zajęcie stanowiska;
- powinien uwzględnić stanowisko konsumenta przy wyborze środka ochrony, kierując się zasadą, że konsument nie może być pozbawiony korzystniejszego środka wbrew swojej woli.

110. Zasada kontradyktoryjności oraz prawo do skutecznej ochrony sądowej (art. 47 Karty Praw Podstawowych UE) wymagają, aby strony mogły wypowiedzieć się co do kwestii prawnych rozstrzyganych przez sąd z urzędu.

VIII. PROPOZYCJE ODPOWIEDZI NA PYTANIA PREJUDYCJALNE

111. W świetle powyższych uwag, powód proponuje, aby Trybunał udzielił następujących odpowiedzi na przedłożone pytania prejudycjalne:

VIII. 1. Odpowiedź na pytanie pierwsze

112. Artykuł 10 ust. 2 lit. k) dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że: Wymóg jasności i zrozumiałości informacji dotyczących opłat towarzyszących umowie kredytu konsumenckiego nie jest spełniony, gdy kredytodawca ogranicza się do ogólnego, opisowego wskazania czynników uzasadniających możliwość zmiany tych opłat bez precyzyjnego określenia mechanizmu ich ustalania.

113. Kredytodawca jest zobowiązany do przedstawienia warunków zmiany opłat w sposób umożliwiający przeciętnemu, właściwie poinformowanemu oraz uważnemu i ostrożnemu konsumentowi zweryfikowanie zaistnienia przesłanek zmiany oraz oszacowanie jej wpływu na wysokość zobowiązania.

114. Odesłanie do zewnętrznych dokumentów (np. tabeli opłat i prowizji), które mogą być jednostronnie zmieniane przez kredytodawcę, nie spełnia wymogów art. 10 ust. 2 lit. k) dyrektywy, jeżeli uniemożliwia konsumentowi ocenę potencjalnych skutków finansowych umowy.

VIII. 2. Odpowiedź na pytanie drugie

115. Artykuł 23 dyrektywy 2008/48/WE w związku z jej motywem 47 należy interpretować w ten sposób, że:
Nie stoi on na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który przewiduje automatyczne pozbawienie kredytodawcy prawa do odsetek i kosztów kredytu w przypadku naruszenia obowiązku informacyjnego, o którym mowa w art. 10 ust. 2 lit. k) tej dyrektywy, bez względu na to, czy:
- konsument został poinformowany o innych elementach umowy kredytu;

- zarzucane uchybienie dotyczy warunków zmiany opłat;
- wykazano rzeczywisty wpływ naruszenia na decyzję konsumenta.

116. Jednolita sankcja za naruszenie obowiązków informacyjnych jest zgodna z wymogami skuteczności, proporcjonalności i odstraszającego charakteru z art. 23 dyrektywy, ponieważ każde naruszenie tych obowiązków może podważać zdolność konsumenta do oceny zakresu jego zobowiązania finansowego.

VIII. 3 Odpowiedź na pytanie trzecie

117. Artykuł 23 dyrektywy 2008/48/WE należy interpretować w ten sposób, że:
Nie pozwala on sądowi krajowemu na odmowę zastosowania sankcji przewidzianej w prawie krajowym - pozbawienia kredytodawcy prawa do odsetek i kosztów kredytu, na tej podstawie, że cele dyrektywy mogłyby zostać osiągnięte przez inne środki ochrony konsumenta, w szczególności przez uznanie klauzuli za nieuczciwą w rozumieniu dyrektywy 93/13/EWG.

118. Dyrektywy 2008/48 i 93/13 stanowią odrębne, komplementarne reżimy ochrony, które mogą być stosowane kumulatywnie. Sąd krajowy jest związany przepisami krajowymi transponującymi dyrektywę 2008/48 i nie może zastępować sankcji ustawowej własną oceną "odpowiedniości" środka ochrony.

VIII. 4. Odpowiedź na pytanie czwarte

119. W świetle proponowanej odpowiedzi na pytanie trzecie, pytanie czwarte jest bezprzedmiotowe.

120. Gdyby jednak Trybunał uznał za dopuszczalne odstąpienie od sankcji kredytu darmowego na rzecz ochrony z dyrektywy 93/13, art. 22 i 23 dyrektywy 2008/48/WE w związku z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG należałoby interpretować w ten sposób, że sąd krajowy powinien poinformować strony o możliwości zastosowania alternatywnego środka ochrony, wyjaśnić różnice skutków prawnych oraz umożliwić stronom zajęcie stanowiska, uwzględniając zasadę, że konsument nie może być pozbawiony korzystniejszego środka ochrony wbrew swojej woli.

IX. WYKAZ POWOŁANEGO ORZECZNICTWA TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UE

121. Wyrok z dnia 13 lutego 2025 r., C-472/23, Lexitor sp. z o.o. przeciwko A.B. S.A., ECLI:EU:C:2025:89

122. Wyrok z dnia 21 marca 2024 r., C-714/22, S.R.G. przeciwko Profi Credit Bulgaria EOOD, ECLI:EU:C:2024:263

123. Wyrok z dnia 11 stycznia 2024 r., C-755/22, Narokuj s.r.o. przeciwko EC Financial Services, a.s., ECLI:EU:C:2024:10

124. Wyrok z dnia 9 kwietnia 2024 r., C-582/21, FY przeciwko Profi Credit Polska S.A. (Wielka Izba);

125. Wyrok z dnia 23 listopada 2023 r., C-321/22, Provident Polska S.A.,

126. Wyrok z dnia 9 marca 2023 r., C-50/22, Sogefinancement,

127. Wyrok z dnia 3 września 2020 r., sprawy połączone C-84/19, C-222/19 i C-252/19, Profi Credit Polska S.A. przeciwko QJ i inni, ECLI:EU:C:2020:631

128. Wyrok z dnia 26 marca 2020 r., C-779/18, Mikrokasa S.A. przeciwko XO, ECLI:EU:C:2020:236

129. Wyrok z dnia 7 listopada 2019 r., sprawy połączone C-419/18 i C-483/18, Profi Credit Polska (weksle), ECLI:EU:C:2019:930

130. Wyrok z dnia 13 września 2018 r., C-176/17, Profi Credit Polska (weksle), ECLI:EU:C:2018:711

131. Wyrok z dnia 27 marca 2014 r., C-565/12, LCL Le Credit Lyonnais SA przeciwko Fesih Kalhan, ECLI:EU:C:2014:190

132. Wyrok z dnia 14 marca 2013 r., C-415/11, Aziz, ECLI:EU:C:2013:164

133. Wyrok z dnia 14 czerwca 2012 r., C-618/10, Banco Español de Crédito, ECLI:EU:C:2012:349

134. Wyrok z dnia 9 listopada 2010 r., C-137/08, VB Pénzügyi Lízing, ECLI:EU:C:2010:659

135. Wyrok z dnia 4 czerwca 2009 r., C-243/08, Pannon GSM, ECLI:EU:C:2009